

Pärnu ja Pärnumaa
kultuurtegelaste
näitus

Raekojas

15.—22. sept.
kella 10—18

1 9 3 5

Pärnu ja Pärnumaa
kultuurtegelaste

näitus

Raekojas

15.—22. sept.
kella 10 — 18

1 9 3 5

Näituse korraldaja:

Pärnu Kristlik Noorte Naiste Ühing
Pärnu Linna Koolivalitsuse kaasabil.

Näituse korraldav toimikond:

Pr. E. Parek.
Pr. V. Kukke.
Prl. A. Lemberg.
Pr. G. Kukk.
Pr. E. Kivi.

Konstantin Päts.

Väljapanekuid näituse jaoks on andnud:

Tartu Ülikooli Raamatukogu,
Eesti Rahva Muuseumi Arhiiviraamatukogu,
Eesti Rahva Muuseumi Pildikogu,
Eesti Kultuurilooline Arhiiv,
Akadeemiline Kooperatiiv,
Pärnu Linna Raamatukogu,
Pärnu Saksa Muuseum,
Pärnu Linna Arhiiv,
Raamatukauplus „Õpetajate Liit“, Pärnus.
hra M. Kampmann,
pr. E. Rosenthal,
pr. K. Tõnissoo,
pr. M. Raamot.

Lydia Koidula.

J. V. Janssen.

C. R. Jakobson.

Sissejuhatuseks.

RA puhul Pärnus korraldatav Pärnu ja Pärnumaa kultuurtegelaste näitus on esmakordne katse tõsta esile ühe maakonna osa eesti kultuuriloos. Kuna nende põhimõtete järgi ei ole varem vastavat materjali kogutud ei saa käesolev näitus pretendeerida täiuslikkusele, kuid selle korraldamisega on astutud esimene samm ühe maakonna osa piiritlemiseks meie kultuuri elus ja kohalikkude kultuurtegelaste teenete väärlikaks hindamiseks.

Näitus haarab tegelasi, kes on: 1) pärit Pärnust või Pärnumaalt, või 2) saanud oma hariduse siin, või 3) pidevamalt töötanud Pärnus või Pärnumaal.

Näituse sissejuhatuseks on Pärnu ajaloo nurk, mis on esitatud Pärnu vanade plaanidega, piltidega ja teostega Pärnu ajaloost.

Rikkalikumaks ja mitmekesisemaks alaks näitusel on kirjandus. 19. sajandi algul on Pärnu J. H. Rosenplänteri ajakirja „Beiträge“ tõttu eesti vaimse elu keskuseks, samuti on järgnevalt sentimentalism esindatud kujukalt Pärnu autorite kaudu.

Ärkamisaja monumentaalsemad ja rahva südamele lähedasemad kujud C. R. Jakobson, Koidula ja J. V. Jannsen kuuluvad Pärnu kultuuri ajalukku.

Vanema põlve tüsedad realistid esineb jällegi pärnumaalane Ernst Peterson.

Ernst Peterson.

Uuema aja kirjanduses on omapärase ja rikkaliku loominguga eriti silmapaistvad luuletaja Joh. Barbarus ja prosaist Aug. Jakobson.

Jannseni „Perno Postimees“ algatab eesti ajakirjanduse. Samuti on Pärnus Pormi juures trükitud enamik tollaegseid eesti raamatuid.

Pärnust on pärit rida nimekaid riigitegelasi, kellel on eriti suured teened Eesti riigi loomisel, nagu praegune riigivanem K. Päts. Pärnu gümnaasiumi kasvandikkude hulka kuuluvad meie tuntumad riigimehed K. Päts, J. Teemant, J. Vilms, Th. Pool, rahvaluule prof. M. J. Eisen, õigusteaduse prof. J. Uluots, kirjanik Joh. Semper j. t.

Teaduslikul alal töötab Tartu ülikooli juures rida pärnumaalasi, nagu prof. R. H. Kaho, prof. A. Mathiesen, dots. H. Sepp ja prof. Th. Lippmaa.

Th. Lippmaa,
omandas RA teadusliku auhinna.

Pärnumaa vanemasse heliloojate generatsiooni kuuluvad A. Kunileid, Fr. Aug. Saebelmann ja hilisemast ajast M. Lüdig.

Teistelt kunstialadelt võib mainida nimekamat eesti tantsitari Ella Ilbak'ut, näitlejat Aleks. Teetsov'it, maalikunstnikku K. Stsherbakoff'i. Loetletud alasi on näitusel püütud illustreerida piltide, teoste ja tabelitega:

I. Pärnu ajaloo nurk.

Uurimised Pärnu ajaloost.

Pärnu linna plaanid 17. ja 18. saj.

Olearius'e ja Petri teosed, mis sisaldavad Pärnu kirjeldusi.

Sitzungsberichte der Gesellschaft der Altertumsforschenden in Pernau.

Neoliitiliste leidude kaart Pärnu jõgikonnast.

Pärnu Saksa Muuseumi asutaja Dr. Schneider'i kiviaegsete leidude koguja M. Bolz'i pilt.

II. Kirjandus.

J. H. Rosenplänter	1782—1846.
H. Bochmann	1776—1835.
W. Fr. K. v. Ditmar	1794—1826.
Suve Jaan (Johann Sommer)	1777—1851.
C. F. Lorenzsonn	1811—1880.
B. Gildenmann	1822—1887.
Joh. W. Janssen	1819—1899.
M. Sooberg	1839—1890.
C. R. Jakobson	1841—1882.
Lilli Suburg	1841—1923.
Lydia Koidula	1843—1886.
J. Otstavel	1843—1889.
A. Grenzstein	1849—1916.
J. Lill (Jürgenstein)	1854—1914.
A. Kitzberg	1844—1927.
Elisabeth Aspe	1860—1927.
A. Jürgenstein	1861—1933.

A. Saal	1861—1933.
Alise Aun	1863—1933.
E. Peterson	s. 1868
K. A. Hindrey	s. 1875
H. Raudsepp	s. 1883
M. Mõtslane	s. 1884
M. Lekstein	s. 1886
Joh. Barbarus	s. 1890
Joh. Semper	s. 1892
P. Vallak	s. 1893
Agnes Taar	s. 1898
Aug. Jakobson	s. 1904
Heiti Talvik	s. 1904
Leida Kibuvits	s. 1908

III. Riigitegelased.

Fr. Akkel	1871.	J. Kukk	1885.
J. Teemant	1872.	A. Jürman	1887.
K. Päts	1874.	A. Teetsov	1889.
T. Kalbus	1880.	J. Vilms	1889.
A. Peet	1881.	T. Pool	1890.
J. Hünerson	1882.	N. Talts	1890.
H. Rebane	1883.	P. Kurvits	1891.
J. Piiskar	1883.	H. Laretei	1892.
J. Seljamaa	1883.	J. Holberg	1893.
J. Annusson	1884.	H. V. Kukke	1893.
J. Sepp	1884.	H. Oidermaa	1891.

IV. Omavalitsuse juhtivad tegelased.

Pärnu linnapead:

O. Brackmann.
J. Leesment.
H. Kuusner.
J. Timusk.
H. Soo.
O. Kask.

Pärnu Maavalitsuse esimehed:

H. Reimann.
T. Pool.
N. Talts.
J. Hansen.
J. Markson.

V. Omariikluse organiseerijaid Pärnus.

J. Järve.	J. Piiskar.
A. Jürman.	T. Pool.
J. Kopvillem.	P. Päts.
H. Kuusner.	N. Talts.
J. Kuutan.	S. Talvik †
H. Mitt.	

VI. Eesti seltskonna organiseerijaid Pärnus.

A. Jung.	J. Kukk.
A. Jürvetson.	A. Küng.
J. Karu.	M. Timusk.
A. Klein.	

VII. Teatlased.

- M. Bolz, arheoloog †
M. J. Eisen, prof. folkrorist †
K. A. Frisch, meteoroloog.
E. Glück, arheoloog. †
R. H. Kaho, prof. botaanik.
J. Köpp, prof. usuteadlane.
E. Laid, mag. arheoloog.
L. Leesment, dr. õigusteadl.
K. Liidemann, agr.
T. Lippmaa, prof. botaanik.
A. Mathiesen, prof. metsateadl.
J. Mets, agr.
J. Miländer, prof. arstiteadl.
J. Port, dr. botaanik.
H. Prants, ajaloolane.
H. Sepp, dr. ajaloolane.
E. Tennmann, prof. usuteadl.
-

VIII. Haridustegelased.

- J. Eglon 1836—1908.
J. G. Estam.
A. Holter 1798—1851.
M. Kampmann.
C. E. A. Körber 1802—1883.
G. Köösel.
Alma Martin.
O. Mälk.
A. Nigol 1877—1918.

V. Päts.
M. Raud.
V. Reiman 1861—1917.
M. Sapas.
A. Tamm.

IX. Kirikutegelased.

A. Grünberg, praost.
N. Leisman, piiskop.
J. Nuudi, õpetaja.
A. Paulus, metropoliit.
Platon (Paul Kulbusch), piiskop 1869—1919.
M. Suigussaar, ülempreester 1842—1916.

X. Muusika.

A. Kunileid 1845—1875.
P. Laja.
M. Lüdig.
H. Meri.
L. Neumann 1885—1933.
Elsa Pärn.
Fr. A. Saebelmann 1851—1911.
E. Soodla.

XI. Teater.

K. Hansen.
K. Jungholtz 1878—1925.
V. Laason.
A. Lauter.
E. Lemberg
Meeta Luts.
A. Lüdig.
V. Mettus.
Liina Reimann.
A. Teetsov.
Olli Teetsov.
E. Türk.
Maria Türk.

XII. Tants.

Ella Ilbak.

XIII. Kujutav kunst.

A. Bergmann.	Karin Luts.
R. Lepik 1917.	O. Siiman.
Elfriede Leps.	K. Stsherbakoff.
E. Leps.	G. Tõnisson-Gori.
